

**ПРО СУТНІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОГО СЕГМЕНТА ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО
СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ**

Правове забезпечення у глобальному суспільстві має полягати у: встановленні міжнародних, міждержавних та національних політико-правових заходів, якими регламентуватимуться основні напрями розробки суто правових заходів у національних правових системах, покликаних забезпечувати певні суспільні відносини (1); розробці, прийнятті і запровадженні суто правових заходів забезпечення відповідних суспільних відносин (2); дослідженні ефективності політико-правових і суто правових заходів правового забезпечення відповідних суспільних відносин (3). Тому під правовим забезпеченням у глобальному суспільстві слід розуміти сукупність міжнародних політико-правових заходів, якими встановлюються загальні направляючі, які є обов'язковими для учасників суб'єктів синтезу таких заходів, а також інших суб'єктів відповідних заходів, національних політично-правових заходів, якими визначаються вектори суто правових заходів, та суто правових заходів правового забезпечення, які спрямовані на гарантування, регламентацію та забезпечення відповідних суспільних відносин.

Виходячи з визначення сутності правового забезпечення, воно може класифікуватися за низкою чинників: 1) за територією поширення його компетенції: глобальне, міждержавне, національне; 2) за характером суспільних відносин, на регулювання яких воно спрямоване: у сфері освіти, у соціальній сфері; у сфері землекористування, у сфері комунікацій тощо; 3) за галузями права, у залежності від механізмів правового регулювання: конституційно-правове, цивільно-правове, кримінально-правове, адміністративно-правове тощо.

З огляду на це правове забезпечення розвитку інформаційного суспільства (далі - ІС) можна охарактеризувати таким чином: 1) за територією поширення воно може бути виключно глобальним, але у разі визначення його як «правове забезпечення національного сегмента [певної держави]» воно має визнаватися національним; 2) за характером суспільних відносин воно спрямоване на регулювання відносини у сфері комунікацій.

В залежності від механізмів правового регулювання правове забезпечення розвитку ІС може бути віднесене до фактично кожної галузі права. Таким чином, під правовим забезпеченням розвитку ІС необхідно розуміти сукупність політико-правових і суто правових заходів, спрямованих на забезпечення розвитку комунікацій та суспільних відносин, що здійснюються при посередництві комунікацій.

Виходячи з наведеного вище, сутність правового забезпечення розвитку ІС полягає в поєднанні і реалізації сукупності міжнародних політико-правових заходів забезпечення розвитку глобального ІС, якими встановлюються загальні

для всіх учасників направляючі, що є обов'язковими для всіх суб'єктів відповідних заходів, національних політично-правових заходів, якими визначаються направляючі динаміки суто правових заходів забезпечення відповідних національних сегментів глобального ІС, та суто правових заходів правового забезпечення розвитку національних сегментів ІС, які спрямовані на гарантування, регламентацію та убезпечення комунікацій.

До основних міжнародних політико-правових заходів забезпечення розвитку глобального ІС належать розробка і прийняття на міжнародному рівні таких нормативних актів, які б забезпечували синхронне запровадження на національних рівнях у державах необхідні положення, спрямовані на розвиток ІС, регламентацію комунікаційних відносин та убезпечення комунікацій, а саме:

1) стратегічних нормативних актів, положення яких спрямовані на єдині підходи щодо розвитку глобального ІС та його національних сегментів, визначення і оцінки ресурсів ІС, у т.ч. знань, гарантування права на спілкування як права людини;

2) модельних нормативних актів міжнародного права, спрямованих на уніфікацію положень актів національних законодавств, якими регламентуються, регулюються та убезпечуються комунікаційні процеси суб'єктів суспільних відносин як резидентів, так і нерезидентів.

До основних політико-правових заходів забезпечення розвитку національних сегментів ІС належать дії відповідних компетентних органів держав, спрямовані на безпечну і корисну для відповідних держав та їх населення інтеграцію у глобальне ІС шляхом визначення об'єктивно корисних і безпечних напрямів розвитку національних сегментів глобального ІС, а саме:

1) розробка і прийняття національних стратегічних політико-правових актів, спрямованих на корисний і безпечний розвиток власних сегментів ІС, з урахуванням потреб особи, власних суспільства та держави, глобального суспільства, з урахуванням динаміки (напрямів розвитку) глобального ІС;

2) застосування демократичних підходів до участі у політико-правових заходах забезпечення розвитку глобального суспільства в частині прийняття рішень щодо участі у таких актах, а у разі такого забезпечення оперативних заходів ратифікації відповідних актів та їх імплементації у внутрішнє законодавство;

3) ініціювання на міжнародному рівні національних інтересів та власних ініціатив щодо запровадження політико-правових заходів, які на демократичних засадах визнані у відповідних державах як такі, що є корисними і безпечними для розвитку відповідних національних сегментів розвитку ІС та глобального ІС;

4) ініціювання на міжнародному рівні застосування економічних та інформаційних заходів до інших держав, національний сегмент ІС яких створює небезпеку для інших національних сегментів ІС або глобального ІС.

Система убезпечення суспільних відносин, притаманних розвитку ІС, має включати низку галузей права, до компетенції яких можуть належати як регламентація таких відносин, так і гарантування і убезпечення відповідних відносин. До такого переліку можна віднести всі галузі права, включаючи теорію держави і права як галузь науки.

У той же час лише одна галузь права, відповідно до своїх виключних, притаманних лише їй засобів забезпечення суспільних відносин, покликана захищати від злочинних посягань. Це - кримінальне право.

Виключно до компетенції кримінального права належать визначення злочинності і караності суспільно-небезпечних діянь. Оцінені як найбільш суспільно-небезпечні діяння злочини становлять найвищу загрозу для суспільних відносин, і тому кримінальна відповідальність за вчинення їх є не лише найсуворішою в порівнянні з іншими видами юридичної відповідальності, а й найбільш ефективною у профілактиці злочинності запобіганні вчиненню злочинів.

Відповідно, кримінально-правове забезпечення у системі правового забезпечення становить сегмент, який має характеризуватися також за територією та за характером суспільних відносин, які воно регулює. Віднесення кримінально-правового забезпечення до галузі кримінального права очевидне, і тому необхідно дослідити саме два інші показники, з точки зору яких кримінально-правове забезпечення має характеризуватися певними, притаманними лише йому властивостями, які вирізняють його від інших частин у структурі загального правового забезпечення.

За територією, на яку поширюється дія кримінально-правового забезпечення, воно мало б характеризуватися виключно як національне. У той же час кримінально-правове забезпечення держави в умовах глобалізації та відкритості суспільства має враховувати міжнародні напрями, що як політичні стратегії обрані державою політико-правовими заходами. Міжнародні політико-правові заходи формуючи кримінально-правову політику держави, впливають у подальшому на стан суто правових кримінально-правових заходів, які належать виключно до національних. У той же час держава має необмежену можливість схвалювати і внутрішні політико-правові заходи кримінально-правового забезпечення. Єдиною умовою, що буде ставитись до таких заходів міжнародною спільнотою, є обов'язкове додержання прав людини і інших міжнародно-правових гуманістичних принципів при криміналізації та декриміналізації.

В.В. Сташис зазначає: «Законодавство України про кримінальну відповідальність становить Кримінальний кодекс України, який ґрунтується на Конституції України та загальноновизнаних принципах і нормах міжнародного права /.../» [1, с. 6]. А загальноновизнані принципи і норми міжнародного права, спрямовані на розвиток ІС, містять не лише рекомендації, а й модельні норми, які рекомендовані до запровадження у національні законодавства з метою криміналізації суспільно-небезпечних діянь, які створюють загрози розвитку ІС.

Отже, в умовах розвитку глобального ІС, з урахуванням нагальної необхідності врахування інтересів учасників такого суспільства і потреби у гарантіях глобальної безпеки, кримінально-правове забезпечення уже не може обмежуватися характеристиками «національне», «внутрішнє». Воно має базуватися на міжнародних стандартах та вимогах і одночасно враховувати власні потреби свого національного суспільства.

Таким чином, розуміючи, що у той час як сферою застосування кримінально-правового забезпечення є територія відповідної національної держави, кримінально-правове забезпечення не може розглядатися як виключно національна складова правового забезпечення, оскільки в умовах глобалізації вона складається як з суто правових (внутрішніх) заходів правового забезпечення, так і з міжнародних та внутрішніх кримінально-правових заходів.

З характером суспільних відносин, на регулювання яких кримінальне право спрямоване, воно належить до специфічних, так би мовити «наскрізних», галузей права, оскільки воно спрямоване фактично на убезпечення всіх правовідносин від злочинних посягань. Як підкреслював Ф.Г. Бурчак, кримінальне право, на відміну від інших галузей права, має справу зі специфічною сферою суспільних відносин і покликане охороняти суспільний та державний устрій, систему господарювання, власність, особу, політичні, трудові, майнові права - весь правопорядок від небезпечних посягань [2, с. 1].

Як не парадоксально, саме тепер, в умовах розвитку ІС, коли ресурсами суспільно-економічних відносин виступають інформація, знання та ІКТ, які застосовуються у всіх сферах суспільних відносин, на прикладі кримінально-правового забезпечення комунікацій стає безспірно очевидним, що воно бере участь у правовому регулюванні всіх сфер суспільних відносин. Кримінально-правове забезпечення, і лише воно, може убезпечувати суспільні відносини всіх сфер суспільних відносин від злочинів.

Таким чином, кримінально-правове забезпечення з точки зору регулювання суспільних відносин, на які воно спрямоване, належить до сегмента правового забезпечення у частині убезпечення суспільних відносин від злочинних посягань.

Таким чином, під кримінально-правовим забезпеченням у вузькому розумінні слід розуміти спеціальний сегмент комплексного правового забезпечення, на який покладається функція убезпечення суспільних відносин від злочинних посягань.

У широкому розумінні, саме як сегмент комплексного правового забезпечення, кримінально-правове забезпечення має сприйматися, сукупність політико-правових і суто правових заходів, спрямованих на убезпечення суспільних відносин від злочинних посягань.

Очевидно, що саме таке сприйняття кримінально-правового забезпечення здатне до ефективного протистояння загрозам і сприяння розвитку ІС та охороні сучасного стану розвитку комунікацій та суспільних відносин, що здійснюються при їх посередництві від злочинних посягань.

Література

1. Сташис В.В. Загальна характеристика нового Кримінального кодексу України // Новий Кримінальний кодекс України: Питання застосування і вивчення: матер. міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків, 25-26 жовт. 2001 р. / редкол.: Сташис В.В. (гол. ред.) [та ін.]. - К.-Х.: Юрінком Інтер, 2002.
2. Бурчак Ф.Г. Учение о соучастии по советскому уголовному праву. - К.: Наук, думка, 1969. - 214 с.

Анотація

Савінова Н.А. Про сутність кримінально-правового забезпечення розвитку національного сегмента глобального інформаційного суспільства в Україні.
- Стаття.

Статтю присвячено проблемі визначення змісту саме кримінально-правового забезпечення глобального інформаційного суспільства на рівні відповідного правового забезпечення нашої держави.

Ключові *слова*: правове забезпечення, кримінально-правове забезпечення, інформаційне суспільство, вектори правового забезпечення, кримінально-правова політика.

Summary

Savinova N.A. About essence of the criminal and legal providing of development of national senment of global informative society in Ukraine. - Article.

The article of Savinova Nataliia «About an essence of criminally-legal maintenance of development of a national segment of a global information society in Ukraine» is devoted a problem of definition to the maintenance of criminally-legal maintenance of the Global information society at level of corresponding legal maintenance of our state.

Key words: legal maintenance, criminally-legal maintenance, an information society, vectors of legal maintenance, the criminally-legal policy.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Збірник наукових праць

Випуск 55

Одеса
«Юридична література»
2010

ББК 67(4Укр)я43

А 437

УДК 340(477)1082

У збірнику наукових праць розглянуто питання методології механізму публічно-правової заборони та актуальні проблеми розвитку інститутів публічного права.

Збірник розрахований на наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів вищих юридичних та історичних навчальних закладів, а також юристів-практиків, які цікавляться особливостями публічно-правової доктрини України та зарубіжних країн.

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф., акад. АПН України *С.В. Ківалов* (головний редактор), д-р юрид. наук, проф. *Ю.М. Оборотов* (заступник головного редактора), д-р юрид. наук, проф. *Ю.П. Аленін*, канд. юрид. наук, проф. *М.Р. Аракелян*, канд. юрид. наук, проф. *Л.Р. Біла-Тіунова*, д-р юрид. наук, проф. *О.К. Вишняков*, д-р юрид. наук, проф. *В.М. Дрьомін*, д-р юрид. наук, проф. *М.А. Дамірі*, д-р юрид. наук, проф. *Є.В. Додін*, канд. юрид. наук, проф. *В.В. Завальнюк*, канд. юрид. наук, проф. *Г.І. Каракаш*, д-р юрид. наук, проф., акад. НАПрН України *М.П. Орзіх*, д-р юрид. наук, проф. *О.П. Подцерковний*, канд. юрид. наук, проф. *Ю.Є. Полянський*, д-р юрид. наук, проф. *В.В. Тищенко*, д-р юрид. наук, проф. *В.О. Туляков*, д-р юрид. наук, проф. *Є.О. Харитонов*, д-р юрид. наук, проф. *О.І. Харитонова*, д-р юрид. наук, проф. *Г.І. Чанишева*

Відповідальний за випуск
доктор юридичних наук,
професор *В. О. Туляков*

Збірник зареєстровано Міністерством інформації України,
свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу інформації
серія КВ № 3736.

Постановою Президії ВАК України № 1-05/7 від 09.06.1999р.
збірник внесено до списку фахових видань (юридичні науки).